

EEUWFEEST VAN HET INSTITUTE OF CHARTERED ACCOUNTANTS OF SCOTLAND

door A. L. de Bruyne.

Gedurende de derde week van Juni l.l. heeft het Institute of Chartered Accountants of Scotland in Edinburgh zijn eeuwfeest herdacht. Het was in de geschiedenis van het accountantsberoep een gebeurtenis zonder precedent. Het Schotse Instituut is n.l. de oudste accountantsvereniging ter wereld; de herdenking is voorts gevierd met een luister, een gastvrijheid jegens de vele gasten en een nationale en internationale belangstelling, welke voor een nationale manifestatie eveneens „without precedent” zijn, zoals „The Accountant” terecht schreef.

Er was grote belangstelling. Vertegenwoordigers van niet minder dan 44 accountantsverenigingen van over de gehele wereld, woonden de feestelijkheden bij. Nadat aan de vooravond de gasten waaronder ook de vertegenwoordigers van het N.I.v.A. en de V.A.G.A. door de Voorzitter van de jubilerende vereniging, de heer John. L. Sommerville, C.A., F.R.S.E. *) te zijnen huize waren ontvangen, begon de herdenking op Woensdag 18 Juni met een Kerkdienst in St Giles Cathedral, des namiddags gevolgd door een plenaire openingszitting in de Usher Hall. De Voorzitter releveerde daarbij enkele markante punten uit de geschiedenis der jubilerende vereniging en benutte deze bijeenkomst in het bijzonder om de gasten te verwelkomen. Tien hunner waren uitgenodigd in antwoord op de rede van de Voorzitter een korte toespraak tot de vergadering te richten. Het waren de Voorzitters van de organisaties van Chartered Accountants in Engeland en Ierland, van Incorporated Accountants en Certified en Corporate Accountants, beide uit Engeland, voorts vertegenwoordigers van de Chartered Accountants uit Australië, van de Nieuw Zeelandse en Zuid-Afrikaanse organisaties, waarna de Voorzitter van het N.I.v.A., de heer R. Besançon, ec.drs., sprak als vertegenwoordiger van een der oudste organisaties van het Europese continent. De vertegenwoordiger van het American Institute of Accountants sloot de rij van sprekers.

Van de overige manifestaties vermeld ik het jubileum-diner op de avond van de eerste dag, waarvoor zoveel belangstelling van de zijde van de leden der jubilerende vereniging bestond, dat voor de dames een afzonderlijk diner werd georganiseerd, de diverse uitstapjes en ander amusement, waarvoor de Donderdag was gereserveerd, de ontvangst door het Gemeentebestuur van Edinburg en speciaal de slotzitting en het ball respectievelijk Vrijdags des morgens en des avonds.

Over een en ander verscheen in „De Accountant” reeds een verslag. In het raam van dit artikel wil ik op verzoek van de Redactie van dit tijdschrift iets mededelen over de geschiedenis van het accountantsberoep in Schotland, waaraan Prof. Robert Browning, M.A. LLB. C.A. **) in de slotzitting een referaat wijdde.

Deze geschiedenis is uitvoerig beschreven in het ter gelegenheid van dit jubileum verschenen gedenkboek „A history of the Chartered Accountants of Scotland from the earliest times to 1954”.

De organisatie van het beroep in Schotland vond weliswaar plaats in het midden van de 19e eeuw, doch dank zij het onderzoekingswerk

*) Chartered Accountant, Fellow Royal Scottish Society of Engineers.

**) Master of Arts, Bachelor of Laws, Chartered Accountant.

van de Scottish Historic Society heeft men kunnen vaststellen, dat reeds omstreeks 1700 contrôle-werkzaamheden verbonden met het optreden als boekhouder en het geven van boekhoudonderricht, als vrij beroep werden uitgeoefend. De New Mills Cloth Manufactory, Haddingtonshire, bezigde, blijkens archiefstukken uit de jaren 1681—1703, de diensten van Alexander Heriot „to adjust entries, examine accounts, check balances and cash and supervise stocktaking”. Hij was niet in dienst van deze onderneming en ontving voor zijn diensten een honorarium van £ 10.— per jaar met onkosten.

Behalve uit de boekhoudersfunctie heeft Schotland de ontwikkeling van het accountantsberoep gekend in verband met de behoefte van de Courts aan de voorlichting door deskundigen bij de behandeling van faillissementsaanvragen. Het werd omstreeks 1700 (in 1696 stelde het Schotse Parlement een Bankruptcy Statute vast) gewoonte dat het Hof zich wendde tot een man van „integrity, judgment and experience to consider the whole accmpts and to state the points in controversy and to prepare minutes for the Lord Ordinary”.

In dit verband zij vermeld, dat blijkens oude Schotse gegevens de eerste betekenis van het woord accountant (destijds „accomptant”) is accountable zijn, d.w.z. verantwoordelijk voor „accounts”, voor cijfermatige opstellingen. In deze zin komt het woord voor in oude belasting-schriften, waar melding wordt gemaakt van „publick accountants”.

De ontwikkeling van industrie en handel in de 18e en 19e eeuw deed in Schotland in toenemende mate de behoefte gevoelen aan de deskundige bijstand van de zich uit de boekhoudersfunctie specialiserende openbare accountant. In het bijzonder toonden de meer noordelijk gelegen industrie-centra Glasgow, Aberdeen en Dundee deze ontwikkeling. Van ouds trof men daar overigens ook reeds accountants in dienst van ondernemingen aan. De Darien-company, opgericht in 1696, had vijf accountants onder haar personeel.

In de Schotse historie bekende namen uit deze tijd, voorafgaande aan de organisatie van het beroep, zijn die van George Watson (in 1696 accomptant van de Bank of Scotland), Francis Farquharson (in drie geslachten, Francis, Alexander en Francis Jr in de 18e en het begin van de 19e eeuw), James Balfour, Charles Selkirk en diverse anderen, die in de eerste helft van de 19e eeuw reeds belangrijke accountantskantoren in verschillende Schotse steden hadden.

Het beroep was in die dagen in Schotland derhalve reeds gevestigd. Deze accountants waren, aldus het Gedenkboek, „employed partly in court appointments, largely in bankruptcy-work, generally in assisting the business community with bookkeeping and accounts and to some extent as factors on landed or other estates”.

Uit deze ontwikkeling zijn aanvankelijk drie accountantsorganisaties ontstaan, welke tot 1951 hun eigen bestaan handhaafden t.w.

de Society of Accountants in Edinburgh, opgericht 31 Januari 1853, die haar Royal Charter verkreeg 23 October 1854

het Institute of Accountants and Actuaries in Glasgow, opgericht 3 October 1853, Royal Charter 15 Maart 1855

de Society of Accountants in Aberdeen, opgericht 1866, Royal Charter 18 Maart 1867.

Het ledental was in het begin gering. Edinburgh begon met 47 leden, allen in het openbare beroep werkzaam, Glasgow met 43 leden en Aberdeen met 12. Alle drie namen zij voor de leden de titel Chartered Accountant (C.A.) aan.

Aanvankelijk stond het lidmaatschap alleen open voor hen, die voor eigen rekening als openbaar accountant werkzaam waren, een beperking welke in latere jaren verviel. Voorts golden van meet af bepalingen voor de onverenigbaarheid van het beroep met de uitoefening van andere beroepen (no manufacturer, merchant or law agent). Een uitzondering bestond jarenlang in Glasgow, waar het de leden was toegestaan de praktijkuitoefening te combineren met die van effecten-makelaar! Zij behoort echter reeds gedurende vele decennia tot het verleden.

In de historie van het beroep in Schotland neemt de zorg voor de wetenschappelijke vorming van accountants een belangrijke plaats in. Evenals overal elders in het buitenland hecht men ook hier grote waarde aan de combinatie van studie en praktijk. De Schotse verenigingen kozen vanouds het apprenticeship-systeem, het leerling-systeem. Reeds in 1854 bepaalde de Society te Edinburgh, dat een stage van 5 jaren op een accountantskantoor moest worden vervuld, een periode welke zich tot heden in Schotland gehandhaafd heeft. Van ouds her was het regel, dat de leerling zijn meester een vergoeding betaalde, variërende in totaal van 40 tot 100 guineas. Tegenwoordig kan het nog voorkomen, dat de apprentice een vergoeding betaalt, als regel worden zij echter gehonoreerd volgens een door het Bestuur van het Instituut aanbevolen schaal. De leerlingentijd (indenture) wordt tussen partijen (meester en leerling) contractueel geregeld; de overeenkomst moet goedgekeurd worden door het Bestuur, dat haar registreert. Dat kost 10 guineas. De apprentice moet 17 jaar oud zijn en met goed gevolg een examen hebben afgelegd, dat toegang geeft tot de studie aan een Schotse Universiteit. Aanleg voor wiskunde en beheersing van de Engelse taal worden in de publicaties van het Schotse Instituut noodzakelijke voorwaarden voor het welslagen van de studie genoemd.

In de loop der jaren is het leerlingen-systeem op de kantoren der Schotse accountants vanzelfsprekend van karakter gewijzigd. In de tweede helft van de vorige eeuw was er veel meer de persoonlijke, ook wetenschappelijke opleiding door de „meester” dan thans het geval is, nu de studiemogelijkheden zich eveneens breed hebben ontwikkeld. Dit neemt echter niet weg, dat verwacht wordt dat de accountant aan zijn leerlingen persoonlijk aandacht schenkt en op hun praktische en theoretische vorderingen let.

De Schotse verenigingen hebben reeds spoedig zelf de verzorging van de opleiding tot accountant ter hand genomen. Omstreeks 1880 werden voor het eerst z.g. tuition-classes georganiseerd. Deze ontwikkeling leidde er toe dat de drie verenigingen in 1892 gezamenlijk een examenbureau instelden, gevolgd door een georganiseerde opleiding door hun zorg en onder hun verantwoordelijkheid. Ook thans nog beschouwt het Schotse Instituut dit als zijn taak. Het benoemde in de 5 plaatsen waar cursussen worden georganiseerd z.g. directors of studies, allen lid van het Instituut, terwijl ook de lessen in hoofdzaak door leden worden gegeven.

Het Schotse Insituut is een der weinige accountantsverenigingen, die, evenals het N.I.v.A. hier te lande doet, de opleiding zelf verzorgen. Begin 1954 waren bij de Schotse verenigingen 1918 cursisten, uiteraard allen apprentices, ingeschreven.

In de latere jaren heeft zich een samenwerking ontwikkeld met de Universiteiten in Edinburgh en Glasgow. Apprentices van het Instituut kunnen de colleges volgen, doch blijkbaar wordt hiervan in verband met

de moeilijkheden, welke de stage-voorschriften opleveren, weinig gebruik gemaakt. Voor enkele vakken (o.a. Law of Scotland) is het volgen van z.g. university-classes verplicht gesteld.

De praktische en theoretische vorming van de Schotse apprentices is gericht op het door hen af te leggen examen, dat uit 4 gedeelten bestaat, n.l. Intermediate I en II en Final I en II. Bedrijfshuishoudkunde als zodanig zoekt men in het programma tevergeefs.

Intermediate I omvat hoofdzakelijk wiskunde en statistiek, Intermediate II boekhouden en controle van „commercial accounts”, voorts belastingrecht, etc.

Final I omvat hoofdzakelijk handelsrecht, Final II Voortgezet Boekhouden en voorts:

Cost accounts, Business Statistics and Budgetary Control

Income Tax, Surtax and Profits Tax

The Investigation of Accounts and Preparation of Reports thereon, States of Affairs in Insolvencies, Bankruptcies and Liquidations including Schemes of Ranking and Division, the Duties of Arbiters and Referees and the Preparation of Statements in connection with Arbitrations, Remits and Proofs, General Financial Knowledge including the Practice and Terminology of Banking, the Stock Exchange and the National Budget

Auditing of all classes of Accounts

Het examen wordt uitsluitend schriftelijk afgenomen in 12 onderdelen. Vier hiervan duren $3\frac{1}{2}$ uur, de overige 8 elk 3 uur.

De jubilerende vereniging maakt er geen aanspraak op, dat de regeling van de opleiding en de examens perfect is. Er is kritiek en er zijn wensen, o.a. uitgaande naar een volledige academische opleiding, gecombineerd met een serie stages van kortere duur op accountantskantoren en in het bedrijfsleven. Het bestuur stelde in 1953 een studiecommissie in om hierover rapport uit te brengen.

Zoals ik reeds opmerkte zijn de drie Schotse verenigingen in 1951 gefusionneerd. De Society te Edinburgh, de oudste, nam de leden van het Instituut te Glasgow en van de Society te Aberdeen op en wijzigde haar naam in de tegenwoordige: Institute of Chartered Accountants of Scotland.

Aan serearchwerk heeft het Schotse Instituut tot heden, noch hebben de daarin samengevoegde verenigingen vroeger veel gedaan. Het Jubileumboek vermeldt geen studiecommissie, wel worden discussie-groepen onder de leden georganiseerd en werd in 1953 voor het eerst een z.g. Summer-school gehouden, een retraite van enkele dagen voor leden met inleiding van en discussie over beroepsonderwerpen. In het debat over historische kostprijs of vervangingswaarde in verband met de waardering bij koersfluctuaties deelde het bestuur begin 1954 de leden mede, dat het bij verschil van inzicht als ten aanzien van deze materie aanwezig, geen taak van een beroepsorganisatie is een bepaalde gedragslijn aan te bevelen.

De jubilerende vereniging telde op 31 Maart 1954 5.608 leden, waarvan 2.924 in Schotland woonachtig. Hiervan waren op genoemde datum 33% in het openbare beroep werkzaam. Omtrent de werkzaamheden der andere leden zijn geen gegevens gepubliceerd, doch het is begrijpelijk dat velen in het bedrijfsleven een plaats gevonden hebben. Het bestuur koos dan ook als thema van het tweede onderwerp in de slotzit-

ting: The accountant in modern society. Dit werd ingeleid door de heer Ian T. Marrow, een lid van het Schotse Instituut, die tevens lid (enthans Vice-Voorzitter) is van The Institute of Cost and Works Accountants te Londen. Hij behandelde in het bijzonder de functie van de accountant in dienst van het bedrijfsleven, waar de vraag naar goede accountants onverzadelijk schijnt. Met erkenning van de openbare beroepsuitoefening als de voornaamste en meest fundamentele taak van het beroep, veronderstelde hij dat men in de toekomst het accent, dat zich verlegt naar de interne functie, zal zien als een eenzijdige ontwikkeling. Het gevaar bestaat, dat het bedrijfsleven van de accountant meer zal vragen, dan hij in redelijkheid kan geven. In verband hiermede adviseerde hij te onderzoeken of naar het voorbeeld van andere beroepen niet doelbewust de opleiding van specialisten op diverse terreinen moet worden bevorderd, dan wel of de beroepsverenigingen voort moeten gaan met alleen de basis-opleiding te verzorgen respectievelijk daarop hun exameneisen te richten.

RESUME

LA THEORIE GENERALE DES DROITS DE SOUSCRIPTION

par Dr A. I. Diepenhorst.

Les théories traditionnelles sur les valeur et signification des droits de souscription prennent leur point de départ dans des hypothèses particulières relatives aux facteurs déterminant d'une part la valeur d'une action et, d'autre part, la rentabilité du nouveau capital financier à obtenir lors d'une émission. En outre, au lieu d'apporter des preuves aux développements, elles se contentent de fournir un exemple chiffré.

L'auteur prend un chemin opposé. En limitant le nombre d'hypothèses au strict minimum et à l'aide d'une analyse algébrique appuyée par des isoquantes, il développe une théorie générale des droits de souscription. En admettant que la valeur d'une action soit inversement proportionnelle au nombre d'actions placées, il est démontré — toutes choses égales d'ailleurs — que la valeur d'un droit de souscription représente toujours une compensation totale pour la déperdition qu'auront à subir les actions placées lorsque les nouvelles actions sont émises à un cours inférieur à leur valeur théorique la plus élevée.

Ensuite, l'auteur passe en revue les théories courantes sur la valeur des Droits de souscription: la théorie de la Réserve d'expansion développée aux Pays Bas par Th. Limperg, la théorie de la Rentabilité dont les principaux partisans sont: Arthur Stone Dewey, Lester V. Plum, Joseph Humphrey, Eugen Schmalenbach et A. G. M. van Keep, et enfin la théorie de la valeur intrinsèque de l'entreprise. A l'aide de la méthode de travail présentée au début de l'étude, chacune de ces théories est soumise à un examen critique quant aux hypothèses qui leur servent de base et quant à leur validité. En conclusion, l'auteur rappelle que la théorie générale présentée par lui ne doit pas être utilisée comme un instrument de prévisions, mais uniquement comme une explication fonctionnelle des Droits de souscription et enfin comme une justification du principe de l'exemption d'impôt sur les produits de ces Droits.